

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นมรดกที่มีคุณค่าและสามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับท้องถิ่นได้ ทั้งทางด้าน การศึกษา สังคม และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการนำมาพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชน นักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ได้ มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิต โบราณสถาน โบราณวัตถุ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้ ทั้งความรู้ ความเพลิดเพลินไปพร้อมๆ กัน วัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งที่คนในชุมชนแต่ละชุมชนได้สร้างขึ้น กำหนดขึ้น เป็นระบบในสังคม ระบบสัญลักษณ์ในสังคม แล้วสอนให้คนรุ่นหลังๆ ได้เรียนรู้หรือนำไปปฏิบัติ จึง ต้องมีการเรียนรู้และมีการถ่ายทอดสืบต่อกันไป วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือสร้าง ขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมส่วนรวม ซึ่งวิถีชีวิตของมนุษย์สามารถ ถ่ายทอดกันได้ เรียนรู้กันได้ และเอาอย่างกันได้ วัฒนธรรมจึงเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจาก คนรุ่นก่อน แล้วสืบทอดกันมาและยึดถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งถือเป็นมรดกที่มีคุณค่าของสังคม ที่ สังคมได้รับมาและรักษาไว้ให้เจริญงอกงามสืบต่อไป วัฒนธรรมอาจเป็นความรู้สึกนึกคิดที่เป็นมรดกของสังคม ที่มีการแสดงออกมาทั้งสิ่งที่สามารถมองเห็นได้ และสิ่งที่มองไม่เห็น ไม่สามารถจับต้องได้ แต่ว่ามีพลังแห่ง ลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสังคมแต่ละสังคม ชุมชน และท้องถิ่น วัฒนธรรมคือสิ่งที่ได้ กลายเป็นผลรวมแห่งการสั่งสมสิ่งต่างๆ ที่ได้สร้างสรรค์กันขึ้นมา จนได้ถือเป็นภูมิธรรมและภูมิปัญญาที่ ถ่ายทอดสืบต่อๆ กันมาของสังคมนั้นๆ ดังนั้น วัฒนธรรมจึงรวมไปถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ทั้งหมดของสังคม ตั้งแต่สิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล ค่านิยม คุณค่าทางจิตใจ คุณธรรม ลักษณะนิสัย แนวความคิด สติปัญญา ลักษณะท่าที วิธีปฏิบัติตนของมนุษย์ที่มีต่อทางด้านร่างกายและด้านจิตใจ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ความรู้ความเข้าใจ การมองและการปฏิบัติของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่มีการรวบรวม และได้สั่งสมกันมาทั้งที่เป็นประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม ภูมิปัญญา ที่สามารถช่วยให้สังคม อยู่รอดและเจริญรุ่งเรืองสืบต่อมา วัฒนธรรมของแต่ละสังคม ชุมชน และท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และควรมี การสืบทอดและอนุรักษ์ให้กับเยาวชนได้สืบต่ออย่างมีความหมายและเหมาะสมกับยุคสมัย

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไทย ชุมชน และท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและบ่งบอก ถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทย ที่มีความแตกต่างและโดดเด่นจากประเทศต่างๆ ทั้งในกลุ่มประชาคมอาเซียนและ ประชาคมโลก การจัดการต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สมดุลจะนำมาซึ่งจิตสำนึกรักและหวงแหนวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกระจายสู่ชุมชน ท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติได้อย่าง มหาศาล ซึ่งถือเป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจในระดับจุลภาคควบคู่ไปกับเศรษฐกิจระดับมหภาค ซึ่งเป็นกลไก การพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนในชาติจะต้องรักและหวงแหนให้คงอยู่ สืบต่อไป แนวทางหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรม คือ การพัฒนาให้เป็น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งแหล่งเรียนรู้ชุมชนถือเป็นแหล่งวิทยาการในชุมชน ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่มีชีวิต หรืออาจจะเป็น สิ่งที่ไม่มีชีวิตที่อยู่ในท้องถิ่นก็ได้ โดยที่สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ได้ ทำให้ประชาชน สามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจ ตามศักยภาพ และโอกาส ตามความสามารถของบุคคล โดยเป็นการเรียนรู้ อย่างไม่เป็นทางการ และเป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย แล้วนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมส่วนรวม

แนวทางในการพัฒนาประเทศที่สำคัญ คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสร้างโอกาสทางการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับคนทุกกลุ่ม ทุกวัย และสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ที่หลากหลาย ทั้งที่ เป็นวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ใหม่ การสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน

การสร้างคนไทยให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ รักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก และการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัย ควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชน และสื่อทุกประเภทให้เป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ และมีการสื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย การส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การดำเนินการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความยืดหยุ่น หลากหลาย และเข้าถึงได้ง่าย ที่มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต และการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่น โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนการเรียนรู้เป็นกลุ่มจนติดเป็นนิสัยใฝ่เรียนรู้ การสนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเสริมสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาในระดับท้องถิ่น ชุมชน และประเทศ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในรูปแบบที่หลากหลายและสอดคล้องกับภูมิปัญญาของสังคม และการพัฒนาเพื่อยกระดับศูนย์ความเป็นเลิศด้านต่างๆ สู่ส่วนภูมิภาคและชุมชน การดำเนินการปรับปรุงและผลักดันกฎ ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การกำหนดมาตรการภาษีที่เกี่ยวข้องให้เอื้ออำนวยและส่งเสริมให้เกิดการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาและเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั่วไป อาทิเช่น สถานศึกษา ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์กีฬาและนันทนาการ ชุมชนเก่าแก่ วัด การเปิดพื้นที่หรือเวทีสาธารณะให้เป็นศูนย์รวมการแลกเปลี่ยนให้กับนักคิด และนำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์ การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เริ่มตั้งแต่วัยเด็ก เยาวชน และประชาชน ให้เข้าถึงอย่างสะดวก และใช้บริการได้เต็มศักยภาพ ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สมัยใหม่ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้ การพัฒนาองค์ความรู้ของท้องถิ่น ทั้งจากผู้รู้ ราษฎรชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดให้มีการวิจัยเชิงประจักษ์ในชุมชน การจัดการองค์ความรู้ในชุมชนอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เอื้อต่อการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนมีเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองของประชาชนไทย

ปัจจุบันได้มีความตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนต่างๆ โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน โดยมีการจัดการแหล่งเรียนรู้ทั้งในเชิงอนุรักษ์และเชิงพาณิชย์ ในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่วนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนไทย ก็ได้มีการบูรณาการการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสู่การจัดการศึกษาทั้งในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เขตวิ โทศล (2561) ได้ศึกษาการบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ถือเป็นส่วนสำคัญของความมั่นคงขั้นพื้นฐาน และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชาติ คนในกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ล้วนมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติมากมาย ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ส่งผลให้ประเทศไทยมีมรดกด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย ซึ่งล้วนมีคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ได้แก่ ภาษา ศิลปะการแสดง อาหาร การแต่งกาย ความเชื่อ วิถีชีวิต และประเพณีต่างๆ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ คือ ทุนทางวัฒนธรรม ที่ช่วยสร้างโอกาสให้ประชาชนทุกสาขาให้มีอาชีพ ส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น การรวมตัวของประชาชนในท้องถิ่นทำให้เกิดพลังของกิจกรรมทางด้านการเมือง ในการต่อรองใช้พลังของการรวมตัวของชาติพันธุ์ ขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ ของรัฐร่วมกับคนในท้องถิ่นในเชิงสร้างสรรค์ ในทางเศรษฐกิจได้ต่อยอดที่มาจากทุนทางสังคม ได้กำหนดขอบเขต นำพื้นที่ทางวัฒนธรรมมารวมกลุ่มโดยมีเป้าหมาย นำวัฒนธรรมมาเป็นแนวทางพัฒนาเป็นพื้นฐานต่อยอด ในเรื่องของสังคม คือ การสร้างความเข้มแข็ง ความอบอุ่น สร้างความสามัคคีในชุมชน โดยใช้วัฒนธรรมหล่อหลอม เป็นการสร้างรายได้และสามารถยึดเป็นอาชีพหลักและเสริม ซึ่งนำวัฒนธรรมไปผนวกกับเรื่องเศรษฐกิจ สร้างให้เป็นเมืองของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีการวางแผนบริหารจัดการ โดยอาศัย “วัฒนธรรมรากฐาน” (Area Based Approach)

การนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่มทางด้านเศรษฐกิจได้กลายเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนให้มีรายได้ สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างมีความหมายต่อคนในชุมชน อันเป็นการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ปัทพร สุคนธมาน

และเสถียรภาพ บำรุงกุล (2562) ได้ศึกษาการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา ผลการประมาณมูลค่าทางเศรษฐกิจภายในชุมชนที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยใช้ตัวแบบตัวทวีคูณ และวิเคราะห์ข้อมูลจากปัจจัยการผลิตและผลผลิตด้านการท่องเที่ยว พบว่า ตัวทวีคูณผลผลิตประเภทที่ 2 ของสาขาการบริหาร เท่ากับ 3.61 หมายความว่า หากมีการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายในชุมชน มูลค่า 1 ล้านบาท จะก่อให้เกิดการผลิตผลผลิตในระบบเศรษฐกิจในภูมิภาคเพิ่มขึ้น มูลค่า 3.61 ล้านบาท ตัวทวีคูณรายได้ประเภทที่ 2 ของสาขาบริการ เท่ากับ 2.38 หมายความว่า หากมีการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายในชุมชนมูลค่า 1 ล้านบาท จะก่อให้เกิดรายได้ของภาคครัวเรือนในระบบเศรษฐกิจในภูมิภาคเพิ่มขึ้นมูลค่า 2.38 ล้านบาท ตัวทวีคูณผลผลิตประเภทที่ 2 ของสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวมีค่าอยู่ระหว่าง 2.28 – 4.63 แสดงว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวมเป็นอย่างมาก ผลการคำนวณต้นทุน - ผลประโยชน์ พบว่า จังหวัดลำพูน แพร่ น่าน การลงทุนเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีความคุ้มค่าในด้านของผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน คือ ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับกรณีที่ไม่มีการลงทุน และมีความคุ้มค่าในด้านของผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินที่เทศบาลได้รับจากภาษีในรูปแบบต่างๆ หากมีการลงทุนโดยเทศบาล การลงทุนเพื่ออนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวยังมีผลประโยชน์ที่ไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ เช่น ราคาของที่ดินที่เพิ่มสูงขึ้น และคุณค่าทางวัฒนธรรม ผลประโยชน์ในด้านการดำรงรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรม ซึ่งไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ มีความสำคัญในด้านการอนุรักษ์ความเป็นไทย และอัตลักษณ์ท้องถิ่นในรูปแบบของสถาปัตยกรรม ซึ่งหากเปรียบเทียบกับกรณีที่ไม่มีการลงทุน และในอนาคตเกิดการสูญเสียคุณค่าทางวัฒนธรรมเหล่านี้ไป จะเห็นได้ว่าความคุ้มค่าของการลงทุนยิ่งเพิ่มสูงขึ้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งในชุมชน มิติใหม่ของการจัดการศึกษาและการพัฒนาชุมชนที่สมดุลและยั่งยืน ก็คือ การให้เยาวชนไทยได้เรียนรู้รากเหง้าของตนเองอย่างลึกซึ้ง มีจิตสำนึกความเป็นไทย มีศักยภาพในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทยได้อย่างยั่งยืน จึงได้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ปรากฏชาวบ้าน มาเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้และสืบทอดมรดกไทยให้กับรุ่นลูกรุ่นหลานในการจัดการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนประชาชนทั่วไป การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับทุนมนุษย์จะทำให้ประเทศไทยพัฒนาไปอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งเป็นการพัฒนาประเทศที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นไทย ทำให้ประเทศไทยมีความพร้อมที่จะก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนและโดดเด่น รวมทั้งมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการศึกษาให้ทัดเทียมอารยประเทศต่อไป ซึ่งการรวมตัวของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และการบริหาร ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ การรวมตัวของประเทศข้างต้นเป็นประชาคมอาเซียนจึงเป็นโอกาสที่ดีของประเทศไทยในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ เนื่องจากประเทศไทยมีที่ตั้งอยู่ในจุดศูนย์กลางของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน นอกจากนั้น ยังมีทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม ทุนทางธรรมชาติ และทุนมนุษย์ที่หลากหลายและมีคุณค่า

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ ในปัจจุบัน ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษา ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างกว้างขวาง ถึงแม้สังคมไทยจะมีภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้นหลายด้าน แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการต้านทานวิกฤตเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นในอนาคต การพัฒนาประเทศจึงต้องมุ่งเน้นการเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคม และการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้สามารถใช้องค์ความรู้ ภูมิปัญญา

เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ อันเป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นในทุกมิติ เพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงต่างๆ และวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต การอนุรักษ์และสืบทอดอัตลักษณ์ชุมชน ความเป็นไทย วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตชุมชนให้คงอยู่ และสามารถปรับตัวให้เข้าสู่สังคมยุคปัจจุบันอย่างสมดุล ถือเป็นจัดการทุนทางวัฒนธรรม ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม และทุนทางธรรมชาติที่มีค่ายิ่ง ซึ่งจะนำไปสู่การช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นบนฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ และมีสังคมที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ประชาชนไทยได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

การพัฒนาารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบนฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ถือเป็นแนวคิดและกลไกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมของประเทศ ท้องถิ่น และชุมชน ให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์เป็นการนำเอาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต อัตลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการต่างๆ โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนา แล้วเกิดเป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ขึ้นทั้งในระดับประเทศ ท้องถิ่น และชุมชน สินค้าและบริการที่พัฒนาขึ้นนั้นจะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นตามทุนวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของประเทศ ท้องถิ่น และชุมชน สินค้าและบริการเหล่านี้สามารถสร้างตลาดใหม่ สร้างรายได้ให้กับชุมชนและประเทศชาติได้อย่างมหาศาล ในระดับชุมชน อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวตลาดน้ำ ผลิตภัณฑ์ชุมชน วิสาหกิจชุมชน ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เห็นคุณค่า รัก และหวงแหนทุนวัฒนธรรม อัตลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง การจัดการแหล่งเรียนรู้ให้ยั่งยืนและพัฒนาไปได้ในยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เห็นคุณค่า ร่วมวางแผน ร่วมมือกันดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ก็จะเป็นอีกหนึ่งกลไกที่จะช่วยให้ทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ได้เห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และนำทุนทางวัฒนธรรมเหล่านี้มาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน ท้องถิ่น และสังคมไทย

พื้นที่ฝั่งธนบุรีเป็นเมืองหลวงเก่าของประเทศไทย ซึ่งมีประวัติความเป็นมาและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่ายิ่งของประเทศและอาเซียน พื้นที่ในเขตบางกอกน้อยมีโบราณสถานที่สำคัญ อาทิเช่น วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร วัดอัมรินทร์ารามวรวินัย วัดสุวรรณารามวรวินัย วัดดุสิตารามวรวินัย วัดชินนรสารามวรวินัย วัดฉิมทายกาवास นอกจากนั้นยังเป็นที่ตั้งของวังเดิมของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 เป็นชุมชนวังหลังที่มีวิถีชีวิตริมคลอง ชุมชนเดิมของกวีไทยสุนทรภู่ สถานีรถไฟบางกอกน้อย กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช พิพิธภัณฑ์ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ศิริราชพิมุขสถาน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเรือพระราชพิธี พิพิธภัณฑ์วัดระฆังโฆสิตารามวรวินัย พื้นที่เขตบางกอกใหญ่ มีมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า ได้แก่ วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดโมฬีโลกยาราม วัดหงส์รัตนารามราชวรวินัย วัดราชสิทธารามราชวรมหาวิหาร วัดสังข์กระจายวรวิหาร วัดเครือวัลย์วรวิหาร วัดเจ้ามูล พระราชวังเดิมของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร พื้นที่เขตตลิ่งชันก็มีวิถีชีวิตชุมชนที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ท่องเที่ยวและเรียนรู้ ได้แก่ ตลาดน้ำตลิ่งชัน ตลาดน้ำคลองลัดมะยม ตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน ตลาดน้ำวัดสะพาน สวนกล้วยไม้ อุทยานรัชกาลที่ 3 โคมสเดย์บ้านสว่างจันทร์ และบ้านจักรยาน ในขณะที่เขตคลองสานก็มีสถานที่สำคัญ ได้แก่ พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อุทยานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พิพิธภัณฑ์โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร วัดอนงคารามวรวินัย วัดพิชัยญาติการามวรวินัย วัดทองธรรมชาติวรวิหาร วัดทองนพคุณ มัสยิดกุฎิล

อิสลาม ศาลเจ้ากวอนอู ศาลเจ้าพ่อเสือ โรงเกลือแหลมทอง ตลาดท่าดินแดง บ้านตระกูลโล้ว ป้อมป้องปัจจามิตร จึงเห็นได้ว่าพื้นที่ในเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี มีมรดกทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และชาติพันธุ์ที่หลากหลาย มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนที่มีคุณค่าและสามารถพัฒนาให้เป็นฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนได้ แต่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนควรมีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างการศึกษ สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมระดมสมอง ร่วมมือ และร่วมใจกันอย่างเข้มแข็ง

การวิจัยนี้จึงได้พัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบนฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนเขต พื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อให้สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม ชุมชน ท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมให้มีการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน สังคม และวัฒนธรรมในยุคปัจจุบัน การวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ระยะ โดยการวิจัยระยะที่ 1 ได้ทำการศึกษาวถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ชุมชน และอัตลักษณ์ชุมชน ของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร ระยะที่ 2 ได้ดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ระยะที่ 3 ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร ระยะที่ 4 ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร ระยะที่ 5 เป็นการนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยในระยะที่ 1 – 4 มาพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบนฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนเขตฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร นอกจากนั้น การพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมนี้ ได้นำแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ มาประยุกต์ร่วมด้วย เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับทุนวัฒนธรรม อัตลักษณ์ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมที่มีอยู่ในปัจจุบันของพื้นที่ฝั่งธนบุรีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระดับประเทศ ระดับอาเซียน ระดับเอเชีย และระดับโลก ตามศักยภาพ บริบท และความเหมาะสมในปัจจัยที่เกี่ยวข้องของแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแต่ละแห่ง เพื่อนำไปสู่การสร้างรายได้ให้กับชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ การอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนาชุมชนอย่างเต็มศักยภาพ ต่อเนื่องและยั่งยืนบนฐานของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ อัตลักษณ์ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน การเห็นคุณค่า รักและหวงแหนวัฒนธรรมท้องถิ่นของเยาวชนและประชาชนทั่วไป

พื้นที่วิจัยในการวิจัยนี้ คือ ชุมชนในเขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ เขตตลิ่งชัน และเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น อัตลักษณ์ และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพื้นที่ของกรุงเทพมหานครที่มีพื้นที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ตลอดจนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นที่ควรได้อนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่ต่อไป ประกอบกับมีพื้นที่ติดต่อกับเขตจังหวัดนครปฐม และนนทบุรี จึงทำให้วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนเป็นวิถีชีวิตที่ผสมกลมกลืนระหว่างสังคมเมืองกรุง กับสังคมชนบท ก่อให้เกิดการถ่ายโอนและเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว จึงควรมีการจัดการทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมเพื่อให้ชุมชนมีการพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ชุมชนของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร

4. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร
5. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ ชุมชนบนฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนเขตฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร

สมมุติฐานของการวิจัย

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมได้ข้อค้นที่สำคัญดังนี้ ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงศ์ (2554) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษา พบว่า 1) ขนาดของสถานศึกษา ส่งผลต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษา การจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาประเภทบุคคลและองค์กรในชุมชน ประเภททรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ประเภทอาคาร สถานที่ และสิ่งก่อสร้าง ประเภทสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ประเภทศิลปะ วัฒนธรรมและจารีตประเพณี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ประเภทของสถานศึกษา ส่งผลต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่งผลต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาประเภทบุคคลและองค์กรในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่งผลต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาประเภททรัพยากร ธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ประเภทอาคาร สถานที่และสิ่งก่อสร้าง ประเภทสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ประเภทศิลปะ วัฒนธรรมและจารีตประเพณี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ที่ตั้งของสถานศึกษา ส่งผลต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษา การจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาประเภทบุคคลและองค์กรในชุมชน ประเภททรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ประเภทอาคาร สถานที่และสิ่งก่อสร้าง ประเภทสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ประเภทศิลปะ วัฒนธรรมและจารีตประเพณี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุณิสา สมสมัย (2550) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้แหล่งเรียนรู้และปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า 1) ขนาดโรงเรียน ส่งผลต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สถานที่ประกอบการภาคเอกชน สถานที่ประกอบการภาครัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ที่ตั้งของเขตอำเภอ มีผลต่อปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เรณูภา ศรีสวัสดิ์ (2557) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ พบว่า 1) เพศ ส่งผลต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เพศ ส่งผลต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการวางแผน ด้านการนำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) เพศ ส่งผลต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดองค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) อายุ ส่งผลต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการนำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) วุฒิการศึกษา ส่งผลต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการวางแผน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 6) วุฒิการศึกษา ส่งผลต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 7) วุฒิการศึกษา ส่งผลต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 8) ประสบการณ์การทำงาน ส่งผลต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการนำ ด้านการควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 9) ประสบการณ์การทำงาน ส่งผลต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้ข้อค้นที่สำคัญดังต่อไปนี้ ญัฐกานต์ เฟ็งหาพันธ์ (2554) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว พบว่า 1) อายุมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เกี่ยวกับการมีพื้นที่จอดรถที่เพียงพอสำหรับรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) อายุมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว ด้านสิ่ง

ภายในที่มีประสิทธิภาพ ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว เกี่ยวกับการตกแต่งมีความกลมกลืนกับแหล่งท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยเป็นการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test, ANOVA, MANOVA และเทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดเป็นสมมุติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของครูผู้สอน ที่ศึกษาในส่วนนี้ ได้แก่ 1) เขตพื้นที่ 2) เพศ 3) อายุ 4) ระดับการศึกษา 5) ขนาดของสถานศึกษา 6) ประเภทของสถานศึกษา 7) สังกัดของสถานศึกษา 8) ระดับชั้นที่สอน 9) กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน 10) ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งครูผู้สอน ส่งผลต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ปัจจัยส่วนบุคคลของครูผู้สอน ที่ศึกษาในส่วนนี้ ได้แก่ 1) เขตพื้นที่ 2) เพศ 3) อายุ 4) ระดับการศึกษา 5) ขนาดของสถานศึกษา 6) ประเภทของสถานศึกษา 7) สังกัดของสถานศึกษา 8) ระดับชั้นที่สอน 9) กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน 10) ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งครูผู้สอน ส่งผลต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ 1) การมีนโยบายและแผน 2) การสนับสนุนและส่งเสริม 3) การสร้างการมีส่วนร่วมและบูรณาการ 4) การใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ 5) การติดตามและประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัจจัยด้านต่างๆ ต่อไปนี้ 1) การมีนโยบายและแผน 2) การสนับสนุนและส่งเสริม 3) การสร้างการมีส่วนร่วมและบูรณาการ 4) การติดตามและประเมินผล สามารถทำนาย การใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ 1) เพศ 2) ระดับการศึกษา 3) อายุ 4) อาชีพหลักของครอบครัว 5) รายได้เฉลี่ยของครอบครัว 6) ที่พักอาศัยของครอบครัว 7) พาหนะในการเดินทางของครอบครัว 8) จำนวนครั้งของการท่องเที่ยวของสมาชิกในครอบครัว ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ 1) เพศ 2) ระดับการศึกษา 3) อายุ 4) อาชีพหลักของครอบครัว 5) รายได้เฉลี่ยของครอบครัว 6) ที่พักอาศัยของครอบครัว 7) พาหนะในการเดินทางของครอบครัว 8) จำนวนครั้งของการท่องเที่ยวของสมาชิกในครอบครัว ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ 1) การเดินทางและสาธารณูปโภคพื้นฐาน 2) ร้านอาหารและสิ่งอำนวยความสะดวก 3) การตลาด การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ 4) การบริการนักท่องเที่ยว 5) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 6) การเรียนรู้และกิจกรรมการท่องเที่ยว 7) การมีส่วนร่วมของชุมชน 8) แรงจูงใจในการมาท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ปัจจัยด้านต่างๆ ต่อไปนี้ 1) การเดินทางและสาธารณูปโภคพื้นฐาน 2) ร้านอาหารและสิ่งอำนวยความสะดวก 3) การตลาด การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ 4) การบริการนักท่องเที่ยว 5) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 6) การเรียนรู้และกิจกรรมการท่องเที่ยว 7) การมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถทำนาย แรงจูงใจในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วม วิธีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม อัตลักษณ์ชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ บริบทชุมชน วิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม อัตลักษณ์ชุมชน เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ และการจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วม

3. การพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบนฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร ในการวิจัยนี้พัฒนาจากองค์ความรู้ที่เป็นผลการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 บริบทชุมชน วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ชุมชนของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร

3.2 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากครู ด้วยแบบสอบถาม

3.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยด้วยแบบสอบถาม

4. การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และการวิเคราะห์อภิมาน (meta-analysis)

5. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา การวิจัยครั้งนี้ศึกษากรณีศึกษาชุมชนในเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 เขต ได้แก่ ชุมชนในเขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ เขตตลิ่งชัน และเขตคลองสาน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) จากเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี รวมทั้งสิ้น 15 เขต ดังนี้ 1) เขตธนบุรี 2) เขตคลองสาน 3) เขตบางกอกน้อย 4) เขตบางกอกใหญ่ 5) เขตตลิ่งชัน 6) เขตบางพลัด 7) เขตทวีวัฒนา 8) เขตหนองแขม 9) เขตบางแค 10) เขตภาษีเจริญ 11) เขตบางบอน 12) เขตบางขุนเทียน 13) เขตจอมทอง 14) เขตทุ่งครุ 15) เขตราชบุรีบูรณะ ซึ่งเป็นการศึกษาแบบพหุกรณีศึกษา เพื่อนำเสนอผลการวิจัยในเชิงเปรียบเทียบ

6. ระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย คือ พฤศจิกายน พ.ศ.2560 – สิงหาคม พ.ศ.2563

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการชุมชน (community management) หมายถึง การจัดทำระบบ วิเคราะห์ และพัฒนาชุมชน อย่างมีระบบระเบียบครบวงจรตามแผน โครงสร้าง และมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดอย่างเหมาะสมกับสภาพที่แท้จริง รวมทั้ง ข้อจำกัดของชุมชนและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ในการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนในเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร

แหล่งเรียนรู้ (learning resource) หมายถึง แหล่งที่รวบรวมข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ตามความต้องการและความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติก็ได้ ได้แก่ บุคคล สถานที่ต่างๆ ธรรมชาติ สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี เทคโนโลยี และนวัตกรรมต่างๆ ที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ จนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่สามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร อาทิ ชุมชนกุฎีจีน ชุมชนวัดสุวรรณาราม ชุมชนคลองบางหลวง ชุมชนวัดตลิ่งชัน

วัฒนธรรม (culture) หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น เป็นระบบในสังคม เป็นระบบสัญลักษณ์ในสังคม แล้วสอนให้คนรุ่นหลังๆ ได้เรียนรู้หรือนำไปปฏิบัติ วัฒนธรรมจึงมีการเรียนรู้และมีการ

ถ่ายทอด วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือผลิตสร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของสังคมส่วนรวม วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตแห่งชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เรียนรู้กันได้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรมเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนรุ่นก่อน สืบต่อกันมา เป็นประเพณีกันมาเป็นมรดกทางสังคม ซึ่งสังคมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม เป็นความรู้สึกนึกคิดที่ปลูกฝังกันมา แล้วสืบทอดเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี มีการแสดงออกทั้งที่มองเห็นได้ และมองไม่เห็น จับต้องไม่ได้ แต่ว่ามีพลังตามลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคม วัฒนธรรมเป็นผลรวมแห่งการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้นๆ วัฒนธรรมจะรวมไปถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ทั้งหมดของสังคม ตั้งแต่ภายในจิตใจของคน ค่านิยม คุณธรรม ลักษณะนิสัย แนวความคิด สติปัญญา วิถีปฏิบัติของมนุษย์ต่อร่างกายและจิตใจ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมเป็นการสั่งสมประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม ภูมิปัญญาทั้งหมดที่ช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้นๆ อยู่รอด และเจริญสืบต่อกันมาได้ ในการวิจัยนี้เป็นการศึกษาแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อนักเรียนได้ศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นและประเทศชาติ ตลอดจนให้มีการปลูกฝังให้ผู้เรียนได้ตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรม การอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรม

การมีส่วนร่วม (participation) หมายถึง การที่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐในท้องถิ่นร่วมกันจัดการและดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ โดยมีลักษณะเป็นการทำงานร่วมกัน ตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ การประเมินผล การรับผลประโยชน์ร่วมกัน และไม่ได้เป็นการถูกบังคับให้ปฏิบัติ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนและจัดการเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน ในการวิจัยนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมของชุมชนในเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. **การมีส่วนร่วมในการวางแผน (planning)** หมายถึง ชุมชนมีส่วนร่วมในระดับการกำหนดนโยบาย แนวทาง และวิธีการดำเนินงาน เช่น การเข้าร่วมประชุมหรือวางแผนงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

2. **การมีส่วนร่วมในการรักษาให้คงอยู่ (preservation)** หมายถึง ชุมชนมีส่วนร่วมในการปกป้องรักษาด้วยวิธีการต่างๆ เชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้คงอยู่และสืบทอดไปยังรุ่นลูกรุ่นหลาน โดยไม่เปลี่ยนแปลงหรือรับเอากรรมวิธีแบบใหม่มาดัดแปลงจนทำลายวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม ตลอดจนมีการสอดส่องดูแลผู้ที่ปฏิบัติตนในทางลบต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนทั้งโดยที่เจตนาหรือไม่เจตนา

3. **การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ (dissemination)** หมายถึง ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความรู้หรือถ่ายทอดกรรมวิธี ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนการปฏิบัติและประพฤติตนเพื่อเป็นแบบอย่างเยาวชนและคนรุ่นต่อมา

แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourism resource) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับทรัพยากรท่องเที่ยวเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และชาติพันธุ์ เพื่อให้มีการเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบทอดวัฒนธรรมที่ดึงดูดให้สืบต่อไป โดยมีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และเพลิดเพลินกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม บรรยากาศ และสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร อาทิ วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร วัดกัลยาณมิตรราชวรมหาวิหาร วัดสุวรรณารามวรวิหาร วัดอมรินทรารามวรวิหาร วัดประยูรวงศาสุวรรณวิหาร วัดอนงค์นารามวรวิหาร ตลาดวังหลัง ตลาดน้ำคลองบางหลวง ตลาดน้ำตลิ่งชัน ตลาดน้ำคลองลัดมะยม พิพิธภัณฑ์แห่งชาติเรือพระราชพิธี พิพิธภัณฑ์ชุมชนตรอกเข้าเมา พิพิธภัณฑ์พระประยูรรัตนโกสินทร์ พิพิธภัณฑ์บ้านคุณหลวงฤทธิณรงค์รอน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางกอกใหญ่ เขตบางกอกน้อย เขตธนบุรี เขตคลองสาน อุทยานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี เป็นต้น

การจัดการการท่องเที่ยว (tourism management) หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยว มีศักยภาพและเป็นไปตามรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้วางแผนไว้ เพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ

เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (creative economy) หมายถึง เศรษฐกิจที่ส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าและบริการ โดยอาศัยความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ โดยใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ผสมผสานกับความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และระดับเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าและบริการ รวมทั้งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยสินค้าและบริการเชิงสร้างสรรค์เหล่านี้มีลักษณะเด่นร่วมกันคือ ความเป็นเอกลักษณ์ ยากต่อการลอกเลียนแบบ และสามารถขายได้ราคาที่ดี แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เหล่านี้ได้นำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หมายถึง องค์ความรู้ หรือความรู้ของคนในท้องถิ่นที่มีการสั่งสมมานาน ความสามารถ ความคิด ความเชื่อ และประสบการณ์ของคนในท้องถิ่นที่ใช้ในการดำเนินชีวิต ที่ได้รับการถ่ายทอด กลั่นกรอง สั่งสม มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยผ่านกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับยุคสมัย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการผสมผสานระหว่างประสบการณ์ ค่านิยม ความรอบรู้ในบริบท และความรู้แจ้งที่มีความชำนาญ มีการประเมินค่าองค์ความรู้ และมีการนำเอาประสบการณ์กับข้อมูลสารสนเทศใหม่ๆ มาผสมผสานเข้าด้วยกัน เป็นสิ่งที่คนในท้องถิ่นคิดได้เองเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของคนในท้องถิ่น ทั้งในมิติกว้างและลึก ที่คนในท้องถิ่นเป็นผู้คิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่มาใช้แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับบริบทด้านเวลา ยุคสมัย และสถานที่ โดยองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) ความรู้ที่ชัดแจ้ง (explicit knowledge) คือ ความรู้ที่สามารถพูดได้อย่างชัดแจ้งในภาษาที่เป็นทางการ ข้อความ ไวยากรณ์ ลักษณะสัญลักษณ์ และมีคุณลักษณะเฉพาะตัว 2) ความรู้ที่ซ่อนเร้น (tacit knowledge) คือ สิ่งที่ยากในการบอกเป็นภาษาที่เป็นทางการ หรือมีรูปแบบเป็นความรู้ส่วนบุคคลที่ฝังติดตรึงอยู่ในประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และเกี่ยวข้องกับสิ่งที่จับต้องไม่ได้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นความรู้ความสามารถของประชาชนที่อยู่ตามชุมชนหมู่บ้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถที่สืบทอดเป็นมรดกจากบรรพบุรุษหลายชั่วอายุคน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ ความสามารถและทักษะแห่งการดำรงชีวิตจากประสบการณ์ที่มนุษย์เข้าใจจริง ผ่านกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์หรือการใช้แก้ปัญหาที่ได้ผลสำเร็จมาแล้ว มีความสลับซับซ้อนหลายมิติที่จะต้องคำนึงถึงและสร้างสมเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนได้ และเป็นองค์ความรู้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร

อัตลักษณ์ชุมชน (community identity) หมายถึง ลักษณะเฉพาะ หรือภาพลักษณ์ของแต่ละชุมชนที่มีลักษณะที่เด่นชัดกว่าชุมชนอื่นๆ ซึ่งจุดเด่นดังกล่าวนี้สามารถนำมาสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนได้ และเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่โดดเด่นจะนำไปสู่การเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม อนุรักษ์ และสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ ตลอดจนการสร้างรายได้ให้กับชุมชนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนนั้นๆ ได้ ในการวิจัยนี้ศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนของชุมชนในเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี จำนวน 4 เขต ได้แก่ เขตบางกอกใหญ่ เขตบางกอกน้อย เขตตลิ่งชัน และเขตคลองสาน ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรม และแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมของชุมชนและประเทศไทย ปัจจุบันได้รับการพัฒนาให้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ท้องถิ่น และประเทศไทย ซึ่งการกำหนดอัตลักษณ์ชุมชนได้พิจารณาองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาชุมชน การสำรวจชุมชน การสัมภาษณ์ประชาชน ประธานชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน

การสังเคราะห์งานวิจัย (research synthesis) หมายถึง การรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับผลการวิจัยในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง อันเป็นผลการวิจัยที่ได้ศึกษามาแล้ว ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีความครอบคลุมในประเด็นนั้นๆ มากยิ่งขึ้น เพราะเป็นการนำผลการวิจัยหลายๆ เรื่องหรือผลการวิจัยทั้งหมดที่ผู้วิจัยสามารถสืบค้นและศึกษาได้ มาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น การสังเคราะห์งานวิจัยสามารถดำเนินการได้ทั้งงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ในการวิจัยนี้เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ชุมชนของชุมชน ที่สามารถนำไปถ่ายทอดให้กับเยาวชนทั้งในพื้นที่และสังคมส่วนรวม ตลอดจนการนำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในลำดับต่อไป
2. ได้แนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ชุมชนของชุมชน และตัวแบบสำหรับการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ชุมชนให้คงอยู่ตลอดไป และมีความสอดคล้องกับสังคมในยุคปัจจุบัน
3. มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนของชุมชนเพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าสำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไป
4. ได้แนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ที่มีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ และนำไปสู่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั่วไป ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น
5. ได้รูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อการเสริมสร้างอัตลักษณ์ชุมชนของชุมชน ที่มีการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ให้มีความเหมาะสมกับบริบทชุมชนสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนโดยชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป
6. ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา สืบทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ของชุมชนของตนเอง อันจะนำไปสู่การมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น ภาคภูมิใจในอัตลักษณ์แห่งตน และเต็มใจเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป
7. ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนบนแนวคิดของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ อันเป็นการนำทุนทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ก่อเกิดผลิตภัณฑ์ของชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มีความยั่งยืนและอยู่ร่วมกับคนในชุมชนตลอดไป
8. ประชาชนในพื้นที่เห็นคุณค่าของทุนวัฒนธรรม อัตลักษณ์ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีอยู่ในชุมชนของตน พร้อมกับมองเห็นแนวทางที่จะนำมาพัฒนาและอนุรักษ์ตามแนวคิดของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ
9. ประชาชนในพื้นที่เกิดการรวมกลุ่มเป็นประชาคมในชุมชน โดยมีเจตจำนงเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งมีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ชุมชนได้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเหมาะสมต่อไป